

KRISTUSJOURNALEN

Arbetarna i vingården - de första och de sista

nr 007 24 januari 2016

ett e-brev från Bokförlaget Reformatio

Aakta er för de falska profeterna, som kommer till er i fårakläder men invärtes är rovgiriga vargar!

Matt. 7:15-21

Men många av de första skall bli de sista och många av de sista skall bli de första.

Matt. 19:30

Men vad anser ni? En man hade två söner, och han kom till den ene och sade: "Mitt barn, gå idag och arbeta i vingården!" Han svarade och sade: "Ja, Herre". Men han gick inte. Han kom sedan till den andre och sade detsamma. Då svarade denne och sade: "Jag vill inte." Men efteråt ångrade han sig och gick. Vem av de två gjorde vad deras far ville? De svarade honom: "Den senare." Jesus sade till dem: "Amen säger jag er: Publikaner och prostituerade skall före er gå in i Guds rike. Johannes kom till er på rättfärdighetens väg, och ni trodde honom inte, men publikanerna och de prostituerade trodde honom. Fast ni såg det, ångrade ni er inte efteråt, så att ni trodde honom.

Matt. 21:28-32

EV. SEPTUAGESIMA

Himmelriket kan liknas vid att en husbonde tidigt på morgonen gick ut för att leja arbetare till sin vingård.

2. Och när han hade kommit överens med arbetarna om en denar som dagslön, sände han dem till sin vingård.

3. Sedan gick han ut vid tredje timmen och fick se andra stå sysslösa på torget.

4. Han sade till dem: "Gå också ni till vingården, och jag skall ge er rätt lön."

5. De gick. Återigen gick han ut vid sjätte timmen och vid den nionde och gjorde på samma sätt.

6. När han gick ut vid elfte timmen, fann han några andra som stod där. Han sade till dem: "Varför står ni här hela dagen sysslösa?"

7. De sade till honom: "Därför att ingen har lejt oss." Då sade han till dem: "Gå också ni till vingården!"

8. När kvällen kom, sade vingårdens herre till sin förvaltare: "Kalla fram arbetarna och ge

dem deras lön med början från de sista och ända till de första!"

9. De som hade kommit vid elfte timmen fick en denar.

10. När de första kom, menade de att de skulle få mer, men också de fick en denar.

11. När de hade fått den, knorrade de mot husbonden

12. och sade: "Dessa sista har arbetat en enda timme, och du har jämställt dem med oss som har burit dagens tunga och hetta."

13. Då svarade han en av dem och sade: "Min vän jag gör dig ingen orätt. Kom du inte överens med mig om en denar?"

14. Tag det som är ditt och gå! Men åt denne siste vill jag ge lika mycket som åt dig.

15. Eller får jag inte göra vad jag vill med det som är mitt? Eller ser du med avund på att jag är god?

16. Alltså skall de sista vara de första och de första de sista. Ty många är kallade men få utvalda."

Matt. 20:1-16

ARBETARNA I VINGÅRDEN

Detta evangelium har tolkats av några fäder om predikarna från världens början till dess slut. Således: den första timmen skulle vara Adams tid, den tredje Noas, den sjätte Abrahams, den nionde Moses, och den elfte Kristi och apostlarnas. Sådant prat är bra när man vill fördriva tiden, när man annars inte har något att predika. Det skulle rimma illa, att dagspenningen skulle vara det eviga livet, och att de första, såsom Adam och de heliga patriarkerna, ej skulle låta sig nöja med det, och att så heliga män skulle knorra i himmelriket, och dessutom få klagomål från husbonden och bli de sista, det är, bli fördömda.

2. Vi låter alltså sådana fabler fara, och står fast vid Kristi okonstlade lära och mening, som med denna liknelsen vill visa, hur det går till här i nådens himmelrike, det är i kristenheten på jorden, att Gud här förunderligt dömer och verkar, nämligen på det sättet, att han gör de första till de sista, och de sista till de första. Och allt är sagt till att förödmjuka dem, som tycker sig vara något, för att de inte skall förlita sig på något annat, än endast på Guds godhet och barmhärtighet. Och å andra sidan, att de, som inget är, inte skall förtvivla, utan förlita sig på Guds godhet, såväl som de förra.

3. Därför bör man inte så noga fästa avseende vid alla stycken i denna liknelse, utan utifrån huvudstycket förstå, vad han menar, och inte bekymra sig om, vad dagspenning heter, ej heller vad den första och sista timmen är, utan vad husbondens mening och vilja är, och hur han vill ha endast sin godhet högre aktad och förmer än alla gärningar och förtjänster. Sådant ser vi också i liknelsen om den otrogne förvaltaren, Luk. 16:5 ff. Där redovisas inte hela liknelsen för oss med syftet att också vi skulle bedra våra husbönder. Utan där redovisas för oss endast denna förvaltares klokhet, i det han så väl vet hur försörja sig,

och hitta på det som är bäst för honom, till trots av sin herres skada. Den som nu där vill länge undersöka och predika om gäldenärerna, och vad skuldebrevet, oljan, vetet och måtten betyder, han skulle komma bort ifrån den rätta meningen, och skulle följa sin egen dikt, och skulle alls inte vara till någon nytta.

4. Sådana liknelser är inte berättade med syftet att alla stycken skall avhandlas. I Rom. 5:18 drar Paulus en parallell mellan Adam och Kristus, och säger att Adam var en förebild till Kristus, fastän Adam gav oss synden och döden till arv, men Kristus gav oss rättfärdigheten och livet. Nu består inte likheten i arvet, utan i arvets följder. Så, precis som synden och döden ärftligt klibbar fast vid och följer dem, som föds av Adam, så följer och klibbar även rättfärdigheten och livet fast vid dem, som blir födda av Kristus. På samma sätt framställer man också, som en förebild för en kristen själ, en otuktig kvinna, som till behag för världen och synderna pryder sig, för att även den kristna själen må pryda sig inför Gud, men ej till synd, såsom den otuktiga.

5. Huvudstycket av liknelsen i detta evangelium består alltså inte i dagspenningen, och vad den betyder, inte heller i de åtskilliga timmarna, utan här beror allt på att förvärva och få, eller hur man kan erhålla dagspenningen. Så, liksom de första här trodde sig om att för sin förtjänst skull få dagspenningen, ja ännu mer, och när de sista ändå, genom husbondens godhet, fick samma dagspenning, så vill Kristus här visa, att vad Gud ger oss, det ger han endast av godhet, och ingen bör förhäva sig över den andre. Därför säger han här: Min vän, jag gör dig ingen orätt, vad jag ger, är ju mitt, och inte ditt. Ger jag bort något av ditt, så må du knorra, men får jag inte göra vad jag vill med mitt eget?

6. Så som dagens epistel gör, så vill också Kristus här göra. Han vill slå ned deras övermod, som vill ta sig till himmelen med sina egna gärningar. Så gjorde judarna. De ville vara de främsta hos Gud, och så

har även våra andliga hittills gjort. Alla dessa arbetar för en bestämd lön, det är, de anser inte att Guds lag skulle vara så annorlunda, än att de med vissa gärningar skulle kunna uppfylla den för en viss lön. Men de förstår dock aldrig lagen rätt, och vet inte heller, att det för Gud måste vara idel nåd. Sådana betecknas med dem, som lät sig anställas, och som kom överens med husbonden om en viss dagspenning. Därför blir också livet svårt för dem, och de förhåller sig strängt.

7. När nu evangelium kommer och gör alla lika, som Paulus gör i Rom.3:23, så att de, som har gjort många gärningar, inte räknas förmer, än uppenbara syndare, och även måste bli syndare, samt tåla detta bibelspråk: "Alla har syndat", och att ingen av gärningar blir rättfärdig inför Gud; Då ser de sig om, och föraktar dem som ingenting har gjort, och de vill inte finna sig i att deras stora möda och arbete inte skall gälla förmer, än de andras lättja och sysslolösa liv. Då knorrar de gentemot husbonden, och tycker att det är fel, samt smäddar evangelium och blir förstockade i sitt görande. Då förlorar de Guds godhet och nåd, och måste ta sin timliga lön och med dagspenningen gå sin väg, och bli fördömda. Ty de har inte tjänat för Guds eviga nåd, utan för lön. Den får de också, och ingenting mer.

8. Men de övriga måste bekänna, att de varken har förtjänat dagspenningen eller nåden, utan att de får mer, än de trodde sig ha blivit lovade. Dessa förblir vid nåden. Och förutom att de här har nog i timligt mått mått, så blir de, dessutom, saliga, eftersom det helt beror på husbondens goda vilja. Därför, om man här vill utlägga noggrant, så måste man med dagspenningen förstå det timliga goda, och med husbondens godhet det eviga goda. Men dagens tunga och heta fick man inte förstå om tiden, utan tillämpat på samvetet, så nämligen, att de verkheliga arbetar länge och tungt, det är, de gör det med ett tungt och svårt samvete och olustiga hjärtan, tvungna och drivna av lagen. Men de få stunder eller den korta tiden betyder de lätta sam-

veten, som leds av nåden och som villigt och utan lagens tvång gör det som är gott.

9. Så får de nu en lika dagspenning, det är, de får bägge timliga gåvor. Men de sista har inte sökt sådant, utan det tillfaller dem därför, att de först söker efter Guds rike, Matt. 6:33. Och de är dessutom genom Guds nåd säkra på det eviga livet, och är nöjda och glada. De första däremot söker det timliga, dagtingar, och tjänar för det, och går fördenskull miste om nåden, och förtjänar med sin försvårande livsföring bara helvetet. De sista tilltror sig inte att förtjäna dagspenningen, men får den ändå helt och hållet. När nu de första ser det, så tror de sig om att få ännu mer, och går så miste om alltsammans. Därför, om man ger akt på deras hjärta, så ser man klart, att de sista inte ser på sin förtjänst, utan åtnjuter Herrens godhet. Men de första ser inte på Herrens godhet, utan på sin förtjänst, och ser därför lönen som förpliktad, och knorrar över det.

10. Dessa två ord, sista och första, måste vi nu anpassa till två sidor eller parter: först till Gud, och sedan till människor. Således att de, som, för människor, är de första, det är, de som själv håller sig och låter hålla sig för att vara de första samt närstående till Gud; För dem går det tvärtom hos Gud. För honom är de istället de sista och längst ifrån honom. Men de, däremot, som för människor är de sista, det är, de som själv håller sig och låter hålla sig för att vara de sista samt fjärran från Gud; För dem går det också tvärtom, så att de hos Gud är de första och Gud närstående. Den som nu vill vara trygg, han rättar sig efter detta bibelspråk: "Den som upphöjer sig skall bli ödmjukad." Ty här står det: Den förste för människor är den siste för Gud, och den siste för människor är den förste för Gud. Och tvärtom, den förste för Gud är den siste för människor, och den siste för Gud är den förste för människor.

11. Men detta evangelium talar inte om första och sista i största allmänhet, om de höga i denna världen som ingenting är inför Gud, liksom hedningarna, som inte känner Gud, utan här förstås sådana, som betraktar sig själv för de första eller sista inför Gud. På så sätt tar det högt, och träffar alldeles utmärkta människor, ja, det förskräcker de allra största helgon. Därför påtalar Kristus det också för själva apostlarna. För här händer det väl, att en för världen fattig, svag, föraktad, och som väl också lider något för Guds skull, och där det inte alls märks att han skulle vilja vara något, att han ändå hemligt i sitt hjärta är full med behag och tycke för sig själv, och håller sig för den förste inför Gud, och är just därigenom den siste. Många som tvärtom är så försagda och blödiga, att de menar sig vara den siste för Gud, är just därigenom den förste, fastän de också äger denna världens ära, gods och pengar.

12. Man ser också, hur de största helgonen här har varit rädda, och hur många av det höga andliga ståndet som här har fallit. Så klagar David i Ps. 131:2: "Herre, jag har lugnat och stillat min själ såsom ett avvant barn i sin mors famn; såsom ett avvant barn, så är min själ i mig." Och i Ps. 36:12: "Låt inte de högmodigas fot komma över mig." Ja, hur ofta straffar han inte de säkra, fräcka och högmodiga, Ps. 119:21. Och Paulus säger i 2 Kor. 12:7: "För att jag inte skall förhäva mig över de övervåldigande höga uppenbarelserna, har jag fått en törntag i köttet". Ja, vilka förträffliga män har inte fallit, som vi hörde i episteln? De har alla utan tvivel hamnat i det avskyvärda hemliga hycklandet om sig själv. De har blivit säkra, och menar sig nu vara nära målet; Det finns ej nöd; De känner Gud; De har gjort det och det, och såg inte, hur de gjorde sig själva till de första inför Gud. Se, vad var Sauls fall? Hur lät han David falla? Hur måste Petrus falla? Hur föll somliga av Paulus lärjungar?

13. Därför är det också nödvändigt, att man i vår tid predikar detta evangelium för dem, som redan har kunskap om evangelium, för mig och mina gelikar, som kan lära och mästra hela världen, och därför anser oss vara de närstående och som intagit den Helige Ande med hull och hår. Hur kommer det sig, att så många sekter uppkommer nu för tiden, och att den ene gör det, och den andre något annat med evangelium? Utan tveivel för att ingen tror, att detta bibelspråket angår dem: "De första skal vara de sista." Eller, om de också tror, att det skall angå dem, så är de dock så säkra och utan fruktan, att de anser sig vara de första. Därför måste det gå för dem i enlighet med detta bibelspråket, att de blir de sista, som rusar iväg med sådan skändlig lära och försmädelse gentemot Gud och hans heliga ord.

14. Har det inte gått på samma sätt med påven? När han med de sina ingenting annat trodde, än att han var Kristi ståthållare och hans allra närmaste, och även inbillade världen det; Så blev han just därigenom djävulens ståthållare, och längst bort från Gud, så att ingen människa under solen har någonsin rasat så och stormat mot Gud och hans ord. Denna sin avskyvärda lömskhet har han dock inte sett, därför att han har varit säker, och har inte fruktat för denna hemliga, stränga, höga och förfärliga dom: "De första skall vara de sista." Detta syftar på hjärtats allra innersta och dess andliga inbillning, och även då, när man för sin fattigdom, vanära och olyckas skull håller sig för att vara den förste, ja, då som allramest.

15. Så är nu detta summan av detta evangelium, att ingen människa är så hög, eller kan komma så högt, att hon inte behöver vara rädd för att bli den allra siste. Och tvärtom, att ingen har fallit, eller kan falla så djupt, att ändå hoppas få vara den högste. Och det, eftersom all förtjänst här är upphävd, och endast Guds nåd prisas, och det beslutade står fast: De första skall vara de sista, och de sista de första. När han nu säger: "De första skall vara de sista", så tar han ifrån dig all

din förtröstan på dig själv, och förbjuder dig att ens förhäva dig över en hora, om du än vore lika med Abraham, David, Petrus, och Paulus. Men när han säger: "De sista skall vara de första", då försvarar han dig mot all förtvivlan, och förbjuder dig att hålla dig ringare än något helgon, om du än vore Pilatus, Herodes, Sodom och Gomorra.

16. Eftersom vi inte har någon orsak att förhäva oss, så har vi inte heller någon orsak att förtvivla. Utan här blir medelvägen genom detta evangelium bekräftad och stadfäst, att man inte bör se efter dagspenningen, utan på husbondens godhet, som är lika och enahanda över alla, höga och låga, första och sista, över helgon och syndare; Och ingen kan berömma och trösta sig av den, eller förlita sig mer på den, än den andre. För Gud är ej endast judarnas Gud, utan också hedningarnas. Ja, allas samtidigt, hur de än är, och vad de än heter.

*Martin Luther i en predikan på Septuagesima
Översättning från tyska (1873): And. Borg
Översättning från äldre svenska: K. E. Jonsson*

KRAFTEN FULLKOMNAS I SVAGHET

De som berömmar sig själv, dem anser och kallar man dårar för världen, liksom ordspråket säger: eget beröm luktar illa; och Salomo förbjuder sådant, då han säger, Ords. 27:2: "Låt en annan berömma dig, och inte din egen mun"; och Kristus, Joh. 8:54: "Om jag ärar mig själv, så är det ingenting värt." Därför bekänner Sankt Paulus här, att han måste bli en dåre för detta berömmets skull, och gör det inte gärna, men nöden tvingar honom. De falska apostlarna gjorde, så som det är alla falska andars sed, nämligen använde stora, förträffliga och präktiga ord för det simpla folket och berömde sig själv högt över Sankt Paulus, för att därmed göra hans lära föraktlig och tillintetgjord. Nu bekymrar det Paulus föga, att hans person ringaktas, och de falska apostlarna aktas högt. Men han kan inte acceptera att evangelium därmed går under, och de kristna i Korint, som blivit omvända genom honom, förförs. Därför gör han allt, vad som står i hans förmåga, inkluderat att berömma sig själv, även om han skulle bli en dåre.

2. Men till följd av sin rika anda använder han denna berömmelse på ett alldeles mästertligt sätt och gör de falska apostlarnas beröm till skam och till inget. Först och främst berömmar han sig av allt det, som de berömmar sig av, och ännu mer än de, och säger likväl, att han blir dåraktig av det. Som om han ville säga: de som berömmar sig själv, de är stora dårar och grova åsnor, och de borde skämmas i hjärtat. Ingen hederlig och förnuftig man berömmar sig själv, utan det är löst och lättfärdigt folk, som gör så. Men så hårt och skarpt angriper han dem inte, utan helt hövligt och ordentligt, när han framställer sig själv som en dåre. Som om han ville säga: se, hur väl denna berömmelse klär mig. Jag har genom mitt självberöm blivit till spott för dig, trots att alltsammans jag berömmar mig av är sant. Hur mycket sämre klär det då inte er, att ni berömmar er så mycket av det, som kanske inte

alls är sant? Alltså klär Sankt Paulus sig i narrkåpan och framställer sig för de grova dårarna som en spegel, för att de skall se, vad de är för folk. Detta kallas, att vist och klokt betjäna sig av dårskapen, ens nästa till nytta och förbättring och evangelium till ära, så att också dårskapen är för den rättfärdige en visdom, liksom också alla ting är heliga och rena för honom.

3. För det andra ger han dem en rätt hård stöt och visar, hur de ännu inte vet, i vilket avseende och på vad sätt man som en rätt kristen bör berömma sig. En kristen berömmar sig av det, över vilket alla andra blygs, nämligen av korset, och att han får lida mycket. Att få berömma sig är en stor konst, som han också säger i Gal. 6:14: "Men jag vill aldrig berömma mig av annat än av vår Herres Jesu Kristi kors." Denna berömmelse undviker de falska apostlarna. De flyr helt djärvt undan smålek och lidande och vill hellre leva i ära och maklighet och alltid flyta ovanpå och vara något särskilt framför andra, vilket är ett säkert kännetecken, att de inte har någon god anda, ej heller kommer av Gud, liksom Kristus också vittnar, Joh. 5:44: "Hur skulle ni kunna tro, ni som tar emot beröm av varandra och inte söker det beröm som kommer från den ende Guden?"

4. Så är nu summan av denna epistel, att hos en predikare eller lärare finns ingen skadligare eller giftigare last, än fåfäng ärelystnad, även om girigheten hos dem är en svår sak och bägge vanligtvis sammanlöper. För egennyttans skull vill de vara något högt, särskilt och storartat, för att själv kunna vinna desto mer. För det som inte gäller, det gäller för ingenting. Det som inte är givande, det ger ingenting. Alla andra laster är hos en predikare drägligare, även om ingen last är god, och han skäligen bör vara ostraffad och fullkomlig, så som Sankt Paulus lär, Tit. 1:7. Och detta är inte heller underligt. Dessa två laster är till sin natur käpprätt stridande mot predikoämbetets väsende. Predikoämbetet är nämligen inrättat, för att av allt hjärta söka och avse

endast Guds ära, såsom Ps. 19:2 säger: "Himlarna förkunnar Guds ära"; och det måste därför lida smälek och vanära, såsom Jeremias klagar och säger, Jer. 20:8: "Herrens ord har blivit mig till hån och spott dagligen." För världen kan inte tåla det, och därför är det inte möjligt, att den som söker sin egen ära skulle vara kvar på den rätta vägen och predika det rena Guds ord. För han flyr hån och spott. Därför flyr han också ifrån att söka Guds ära och måste alltså predika så, att det behagar människorna och ger honom äran så att hans konst och förstånd hyllas.

5. På samma sätt är också girigheten till sin natur i strid mot predikoämbetet. Liksom predikoämbetet bör gå ut på Guds ära i vår vanära, så bör det också gå ut på vad som är bäst och till nytta för nästan och inte på egennyttan. Och om det inte går så, så gör det mer skada än nytta. Eftersom nu en falsk lärare ingenting annat söker, än sin egen nytta, så är det omöjligt, att han skulle predika rätt. För han måste säga, det som man helst vill höra, för att han skall kunna fylla sin buk. Därför kallar Sankt Paulus dem buktjänare, Rom. 16:18, och hela Skriften straffar på många ställen deras girighet. Den som nu vill vara en predikare, han vaktar sig i hög grad för fåfång ära och girighet, eller om han känner sig inne i det, så avhåller han sig från predikoämbetet. Annars åstadkommer han ingen nytta, utan vanheder endast Gud, förför själarna samt stjålar och rövar egendom. Härigenom är nu episteln lätt att förstå. Dock vill vi studera några av styckena.

6. Sex stycken av tålmod och kloket berömmar han hos korinterna, nämligen att de, som de kloka, gärna tåler de dåraktiga; lider, att man gör dem till trälar och förtrycker dem; att man utsuger dem; att det blir dem ifråntaget; att någon sätter sig över dem, och att man slår dem i ansiktet. Men han berömmar dem så därför, att han också behöver göra rum för sin dårskap, för att de desto hellre måtte lida den hos honom. Liksom ville han säga: eftersom ni lider så mycket av

andra, som gör er skada, och i detta lidande handlar klokt, så hoppas jag, att ni också tillgodoräknar mig, att jag, som gjort er idel gott, något gycklar, eftersom jag dock gör det till ert gagn, till att hos er bibehålla evangelium mot de falska profeterna. Där ser du, hur omsorgsfullt och faderligt han tar sig an korintierna, vilka han väl hade kunnat straffa hårt därför, att de tålde falska profeter ibland sig; Men han berömmar dem, såsom en far sitt svaga barn, och under berömmandet klandrar han både dem och deras falska profeter, för att så hantera dem på det allra mildaste sätt, som ett ännu rått ägg, samt inte sönderskaka eller förskräcka dem.

7. Men i detta visar han ett mästestycke, att han med simpla ord berömmar korintierna och dock hemligt inunder straffar dem och deras profeter. Att han prisar dem för deras tålmod, det är idel hugg, slag och sår mot de falska profeterna. Som om han skulle säga: Nåväl, jag har med min kostnad och min fara predikat evangelium för er och genom mitt arbete har ni fått sådan nåd och ära, för vilket ni inte har gjort mig något gott, inte heller tålt något av mig. Sedan jag nu är borta, så kommer de andra och intar er. De söker i mitt arbete sin egen ära och vinning. Dessa vill nu vara era mästare, och jag skall inte duga. De berömmar sig, att de har åstadkommit alltsammans. Ni måste vara deras lärjungar och skolbarn, deras predikan måste gälla, och mitt evangelium vara illaluktande. Och det sker med mig som med bin, vilka arbetar och framställer honung. De lata humlorna och de stinkande maskarna kommer sedan och äter upp den honung, som de inte har gjort. Och på så vis besannas, för min del, det ordspråket som Kristus säger, Joh. 4:37: "Det är en som sår och en annan som skördar", och faller den ene alltid in i den andres arbete, så att den ene måste arbeta och vara i fara och den andre åtnjuter vinst och säkerhet.

8. Sådana falska apostlar kan ni uthärda, fastän de är dårar och lär idel dårskap. Här är ni kloka och tåliga. Men mig, som har lärt er idel visdom, uthärdar ni inte så, och låter mig inte åtnjuta något. Likaså klarar ni lidandet de andra utsätter er för, att de gör er till trälar och befäller er, som om de vore era herrar, att göra vad som helst som de vill, och ni är lydiga och gör det. Jag, däremot, som har gjort mig till er tjänare och tjänat er för ingenting, för att ni skulle bli herrar med Kristus, jag får nu vara ett ingenting. Det är nu allt förlorat. De härskar över er och gör vad de vill. Likaså kan ni uthärda, att de utsuger er, det är, de äter upp ert goda, för ni ger dem rikligen, såsom Ps. 14:4 säger: "De äter upp mitt folk." Sådana kan ni nu överskölja med gods och gåvor och låta dem utsuga er, så som de vill. Men jag har aldrig åtnjutit någonting av er och jag har gjort allt för ingenting, för att ni i Kristus skall kunna bli rika. Av dem kan ni vidare uthärda, att de tar ifrån er mer, än ni vill ge. Likaså att de sätter sig över er och vill vara bättre, än ni och jag, och utöva sitt högmod med och ibland er. Men mig uthärdar ni inte, mig, som er till godo uppoffrat min egendom och tagit av andra, medan jag predikat för er, och har inte hos er satt mig över någon, utan varit var och en underdånig till tjänst och behag. Men dessa låter sig istället bli betjänade av er och kastar er under sig. Likaså lider ni också av, att de slår er i ansiktet, det är, att de allmänt bannar er och gör era ansikten rodnade av skam samt bemöter er med gruvliga, opassande och oförskämda ord, som om ni vore åsnor och fän, och de era egna herrar. Allt detta lider ni. Men att jag så faderligt och moderligt har behandlat er och ännu behandlar er, det är alltsammans borta och glömt. Paulus måtte inte ha gjort något gott i Korint.

9. Se, där ser du, hur mästerligt Sankt Paulus beskriver de falska lärarnas manér, hur deras ärelystnad och girighet ter sig. Först och främst, hur de låter de rätta lärarna lägga grunden och göra arbetet, och sedan kommer de själv efter och vill göra det bättre, ha ära och

nytta av det och få det till, att de rätta lärarnas verk och namn inte skall gälla längre, utan vad de själva gör med sig, det måste gälla. Därmed gör de den usla och simpla hopen storögd och intar med sådana präktiga och söta ord deras sinnen och förför dem, såsom Rom. 16:18 säger. Dessa är de lata humlorna, som äter upp honungen, vilken de inte kan eller vill framställa. Och att det har gått aposteln så i Korint, det visar denna epistel klart på, ja, båda epistlarna, där han alltid talar om dem, som kommit efter honom och byggt på den lagda grunden, och kallar dem djävulens sändebud.

10. Och dessa har den lyckan, att man uthärdar och tåler all deras galenskap, och även om man med händerna fattar och känner, att de gycklar, nog grovt, så utfaller det dock till deras fördel, och man tillgodoräknar dem det. Men de rätta lärarna kan man inte alls tillgodoräkna något, utan man vaktar på alla deras ord och gärningar, för att kunna fånga dem, så som Ps. 17:9 och flera andra psalmer klagar. Och där man, om också bara till skenet, kan finna ett grand, så gör man idel stora bjälkar av det. Då tåler man ingenting, utan endast dömer, fördömer och föraktar. Därför är det ett ledsamt ämbete att predika, och den som, i det, inte endast ser på Guds ära och nästans nytta, han kan inte bli beståndande. En sådan måste arbeta och låta andra få hedern och nyttan; Men själv måste han få skada och spott till lön. Här heter det att älska och inte njuta, och likväl inte bli upprörd. Detta måste Guds Ande göra; Kött och blod gör det inte. Således pekar här Sankt Paulus på de falska profeterna, när han säger: "Ni står ju gärna ut med dårarna." Liksom ville han säga: jag vet, att de ofta gycklar, och kan också inget annat, eftersom de lär falskt. Ändå räknar ni allt av det för att vara gott.

11. För det andra är det deras art, att de gör folket rent av till trålar och fångar deras samveten med lagar och verkläror, så att de av rädsla som trålar gör, vad man med skrämnel präglar i dem. De är

alltså rätta lärare, som man fruktar och hör. Men de rätta lärarna, som gör vårt samvete fritt och oss själva till herrar, dem glömmet och föraktar vi snart. Och ett sådant de falska lärarnas herravälde avlöper väl och lides med tålmod, ja, hålles i ära. Men alltsammans är också ett Guds straff över dem, som inte med kärlek och tacksamhet tar emot evangelium, såsom Kristus säger, Joh. 5:43: "Jag har kommit i min Faders namn, och ni tar inte emot mig. Om en annan kommer i sitt eget namn, honom tar ni emot." På detta sätt har påven med sitt andliga stånd blivit vår herre, och vi hans fångar genom hans mänskliga gärningslära. Och nu umgås även våra partiandar med det genom sin drömliga lära om sina gärningar.

12. För det tredje utsuger de sina lärjungar ända intill benen och äter upp dem, och det lyckas dem också väl och uthärdas. Jag menar, att vi även har upplevt det i påvedömet. Men de rätta lärarna ger man inte det dagliga brödet. Och detta är även rätt. För all den tid som de inte ger dem av det, från vilka de har Guds ord, utan låter dem på egen bekostnad betjäna sig, så är det rimligt, att de ger desto mer åt de andra, som predikar lögn för dem, och skadar dem med sin lära. Vad man sparar in på Kristus, det måste man bära tiofallt till djävulen, för att de, som inte ger sanningens tjänare en enda tråd, måtte bli utsugna av dessa lögnare.

13. För det fjärde tar de, det är, utom det, som man ger dem, river de till sig, vad och var de kan, för att endast göra sin bottenlösa girighet desto djupare. Allt detta tillgodoräknar man dem också. Alltså har påven inte haft nog av de stora stiftelserna, utan har med många slag av konster, brev, stadgar, avlat, och med sitt ockrande, utsugit hela världen samt också ryckt till sig land och folk med allt vad de har. Detta är också rätt och välförtjänt, eftersom man föraktat evangelium och dess predikare.

14. För det femte låter de sig inte nöja med det, utan sätter sig också över oss och är våra herrar. De har inte endast lagt beslag på all vår egendom, utan propsar dessutom på att vara de högsta, gå främst och åtnjuta all ära. Men vi måste för dem knäböja, falla ned till marken, tillbedja och kyssa deras fötter. Allt sådant uthärdar man inte endast, utan håller det också med all vördnad för rätt och rimligt. Och det är även rimligt och rätt. För varför har vi inte med all vördnad tagit emot och behållit evangelium?

Kristus tvättar lärjungarnas fötter.

Antikrists fötter måste man kyssa.

15. För det sjätte ger de oss för allt sådant vår rätta lön, när de slår oss i ansiktet, det är, de ser på oss som lägre stående än hundar, bannar och hanterar oss såsom fotlappar. Jag menar, i påvedömet har vi väl blivit varse det, då man så lättfärdigt bannade, förbannade, straffade, fördömde och lämnade oss åt djävulen. Allt detta har vi vackert tålt och funnit oss i och därför gett bort all vår egendom och ära, liv och själ. Men att hos en rätt och riktig lärare tåla ett fel, det får och kan ej ske. Nåväl, så är Gud rättvis i denna dom, att vi måste hedra djävulens sändebud tusen gånger mer och tåla allt hos dem.

16. Detta kan förstås på två sätt. Först så här: sådant talar jag, som om jag vore en av de svaga, vilken ni måste stå ut med i en sådan dårskap, vilket för mig är en skam, eftersom det rimligtvis borde vara jag som skulle tåla er. Så har jag hittills förstått det. För det andra, vad beträffar att det så står översatt: "Till min skam säger jag detta, som om vi hade varit svaga", så betyder det; Jag kan tala på två sätt om mig och mina likasinnade. Dels efter äran, då vi är starka, det är, när vi inför Gud och andligt sinnade människor aktas hederliga och stora, och inte svaga eller odugliga, utan starka och mäktiga. Men på detta sättet kan jag inte tala om mig nu, för man föraktar oss och känner oss inte på det sättet. Detta är orsakat av de falska profeterna. Därför vill jag tala om mig på det andra sättet, nämligen som föraktad och i smälek och utan anseende. Jag anses svag och oduglig, och skall likväl i det finna så mycket berömmelse, att jag med min smälek och svaghet vill vara höjd över deras äras och duglighets eller starkhets berömmelse. Men hur skulle det gå, om jag talade om oss utifrån den ära, där vi är mäktiga? För detta att "vara svag" kallar han sedan själv att inför människor inte gälla eller duga, utan ligga under. Så är nu meningen: jag vill också vara en av dårarna, som berömmar sig och tillgodoräkna mig det. För jag gör det, utifrån hur människor anser mig vara, nämligen oansenlig, dåraktig och oduglig. Men inför Gud både är jag och vet jag annat.

17. Men här bör inte glömmas, att Sankt Paulus säger: "Ni står ju gärna ut med dårarna, ni som själva är så kloka" och visar därmed, att ingen dåre kan tåla den andre. Och såsom man säger: två tokar duger inte i ett hus, så krävs det också förnuft och klokhet, om man skall kunna tåla och hålla till godo med en annans brister.

18. Det är: det som de falska profeterna propsar på, trotsar och berömmar sig över, det kan även jag propsa på och trotsa. Och här ser vi grunden till de falska profeternas berömmelse, nämligen att de har berömt sig över utvärtes anseende, över att de var hebreer, Abrahams säd, Israels barn, Kristi predikare. Därmed ville de ha ett stort företräde framför korintierna såsom hedningar, och därför skulle deras lära gälla desto mer, eftersom de hade Moses och profeterna till läromästare. Men de såg inte, att allt sådant var utvärtes ting, genom vilka ingen inför Gud är from eller bättre, eftersom större delen av hebreerna, israeliterna, Abrahams säd och Kristi predikare går förlo-rade, så att sådana namn inte förändrar saken, utom att de åstadkommer ett präktigt sken för att förföra de enfaldiga. Därför trotsar också Sankt Paulus det, men föraktar det dock och kallar det narrspel, för att han även hos de falska profeterna må krossa det, så att folket inte blir lurade av det.

19. Se nu, sådana stora män har redan på den tiden tagit miste om evangeliets rätta mening. Och så många förträffliga predikare har velat mäta och döma ett kristligt väsende efter utvärtes sken och namn. Så att även på den tiden har de rätta andliga predikarna varit få. Vad är det då för ett under, om det i våra tider finns få rätta predikare och större delen av dem svärmar med utvärtes sken och gärningar. Det skall och måste ju vara så. Den må svärma, som svärmar, och alla de, som är tjuvaktiga humlor. Vi hindrar det så mycket vi kan och låter Gud sköta om det. Han skall väl både i tiden och i evigheten ge oss tillräckligt med ära och nytta, om vi än måste arbeta för ingenting och

få skada och spott till lön. De skall inte heller driva sitt narrspel så länge, utan, liksom Sankt Paulus säger strax före, det skall till slut gå dem, så som de har förtjänat.

20. Bland andra utvärtes, kroppsliga stycken, av vilka Sankt Paulus berömmar sig (och i vilka han överträffar de falska apostlarna, som inte vill lida något sådant för Ordet eller för själarnas skull, utan endast berömma namnet och personen), är också det, att han säger sig natt och dag ha varit i havets djup. Detta tolkar en del för att vara den sjöresa, som Lukas skriver om, Apg. 27:20, 21, då de i fjorton dagar inte åt, inte heller såg någon stjärna, utan var alltid, både dag och natt, bland havets vågor och böljor. Andra menar, att han verkligen sjunkit i havets djup, och liksom profeten Jonas, legat därnere, dock endast en dag och en natt. Och så står det nästan i texten, fastän några förstår det om fängelse, medan det i grekiskan inte talas om havet, utan endast om djupet.

21. Ibland de utvärtes stycken, det är, de som inte närmast drabbar hans egen person, utan gör andra ont och skadar, räknar han dessa två, att han är svag och brinner. Han bevisar rikligt, vilket brinnande hjärta han har, och hur full med kärlek han är, eftersom andras brist och plåga gör honom lika ont, som hans egen. Jag anser, att han med denna svaghet inte menar kroppslig svaghet eller sjukdom, utan den andliga i tron, nämligen när någon ännu är ung i tron, har ett blödigt och svagt samvete och alltså ännu är grön och svag i tron, såsom han säger, Rom. 14:2, 15: "Den som är svag äter grönsaker"; likaså: "När ni på så sätt syndar mot bröderna och sårar deras svaga samvete, så syndar ni mot Kristus", 1 Kor. 8:12. Sådana svaga förkastar han inte, utan tar sig an dem, och så som de gör, så gör också han, som om även han vore så svag, som han säger, 1 Kor. 9:22: "För de svaga har jag blivit svag för att kunna vinna de svaga."

22. Med detta att "ta sig an dem" menar han, då han säger: mitt dagliga bemödande, min omsorg för alla församlingar, det är, jag bemödar mig och har alltid omsorg, driver och förmanar ständigt, att inte någon falsk lära, eller ond förargelse må komma och förstöra, vad jag har planterat, såra mig de svaga och fördärva mig de usla samvetena; liksom han också i denna epistel gör med korintierna emot de falska apostlarna, och i brevet till tessalonikerna där han har så stor omsorg om dem, för att frestaren inte skall komma till dem, så att han även därför skickar till dem ett eget budskap och berömmar sig, att han fortsatt lever, då han får reda på, att de ännu stod fast.

23. Detsamma betyder också, att han brinner; det är, det förargar och plågar honom svårt, när någon blir anstötlig, det är, om någon genom skadlig lära eller exempel i något stycke avfaller ifrån tron. Om denna trons förargelse talar han också mycket i Rom. 14. Men eftersom han med de anstötliga inte borde förargas, liksom han blev svag med de svaga, så säger han, att han brinner och har hjärtesorg över det.

24. Om denna Sankt Paulus uppryckning till tredje himmelen och paradiset har många skrivit och bekymrat sig med frågan om, vad den första, andra och tredje himmelen och paradiset kunde vara. Men eftersom Sankt Paulus, som upplevde det, själv inte sagt, ej heller kan säga det, och låter oss veta, att ingen människa kan uttala det, för att Paulus har hört utsägliga ord, så får vi ödmjuka oss och bekänna, att vi inte vet det. På detta ligger inte heller makt; Det är inte därför han berömmar sig av det, för att vi skall veta det eller efter hans exempel likaledes bli uppryckta, utan för att tillstoppa munnen på sina svärmare och bevisa, hur lågtstående deras berömmelse är jämfört med hans berömmelse. Men säkert är, att han ur detta livet blivit uppryckt i ett utsägligt liv, annars kallades det inte "uppryckt."

25. O, du käre Gud, om anfäktelse måste förfölja även en så stor man, för att han inte skulle förhäva sig över de stora uppenbarelserna,

hur skulle då andra eller vi svaga kärll kunna vara fria ifrån förhävelse? Denna törntagag har hittills många lärare förklarad så, att det skulle ha varit köttets anfäktelse hos Sankt Paulus. Det har den latinska texten varit orsaken till, som så lyder: stimulus carnis, ett köttets spjut eller udd. Men detta håller inte stånd. Köttslig anfäktelse kallar aposteln inte udd, eftersom udd mycket mer är någonting ont och smärtsamt. Och med köttets udd menas inte här någon udd, med vilken köttet sticker, utan en, med vilken det blir stucket. Därtill har den grekiska texten "en påle för köttet" eller "en påle på eller i köttet", så att det kommer mycket nära det tyska ordspråket: Käppen är bunden vid hundens hals; som om han ville säga: liksom man binder käppen vid hunden, sätter en ring i näsan på björnen, en tygel i munnen på hästen och en kavel i gapet på svinet, för att de inte alltför mycket skall löpa, bita och vara motvilliga. Så har det också hänt mig, att jag har en påle, det är, en stor käpp över min kropp, för att jag inte må förhäva mig.

26. Men vad samma påle eller käpp är, uttyder han själv och säger: satans ängel, det är, en djävul, som slår honom i ansiktet, det vill säga, som mörbultar och slår honom hårt. Därför kan det inte vara den köttsliga anfäktelsen. Men det förefaller inte otroligt, att detta djävulens mörbultande och slående, som är Paulus käpp, betyder all den förföljelse och allt det lidande, som han räknade upp, kap. 11:23 ff. Hans mening skulle då vara denna: Stor uppenbarelse har jag, men därför är också käppen lagd bredvid hunden, nämligen, som sagt, den stora olycka och farlighet, med vilken djävulens ängel pinar och förödmjukar min kropp, så att jag helt glömmer att förhäva mig. Detta är pålen i mitt kött eller över min kropp. Över själen låter Gud honom inte komma.

27. Dock ser texten så ut, som om det hade varit något särskilt, som djävulen själv bedrivit mot Sankt Paulus kropp, eftersom han säger,

att pålen eller käppen är satans ängel, med vilken satan slår hans kropp. Även den omständigheten är märklig, att han så flitigt ber tre gånger, att den skulle vika ifrån honom och utan att han blir bönhörd. Men jag tror inte, att han borde ha bätt, att förföljelserna skulle vika ifrån honom, som om han inte ville lida någon förföljelse. Eftersom han nu själv inte ger tillkänna, vad det har varit, så måste också vi låta det vara ett hemligt lidande, som ingen annan än Sankt Paulus själv vetat av. Och det är nog, att vi vet så mycket, nämligen, att liksom Gud har gett honom en så stor uppenbarelse, att ingen människa kan förstå den, så har Han också i gengäld lagt på honom en sådan käpp och sänt en sådan påle över hans kropp för att förhindra hans uppblåsning, när också ingen annan än endast han vet, hur samma påle eller djävul mörbultat och slagit honom.

28. Det är en underlig kraft, som skall vara svag och därigenom bli starkare. Vem har någonsin hört, att kraft är svag? Ännu mindre, att kraften, om den är svag, därför blir ännu starkare? Härmed åtskiljer man två slags kraft, den mänskliga och den gudomliga. Den mänskliga kraften blir starkare genom tilltagande och svagare genom avtagande. Guds kraft, däremot, det är Hans ord i oss; Det tilltar desto mer, ju mer det undertrycks. Detta kommer sig av, att Guds sätt är sådant, att Han som Skaparen gör allt av inget, och återigen allt till inget. Detta kan inte någon mänsklig kraft. Detta är det rätta palmträdet, som ju mer man tynger det och trycker ner det, desto mer reser det sig upp mot undertryckandet.

29. Och ser du här, att med svaghet på detta ställe inte skall förstås den andliga, så som ovanför, i vers 5, utan utvärtes svaghet; inte endast sjukdom, utan också diverse besvär, olycka, lidande, och förföljelse, genom vilken kroppen blir tuktad och ödmjukad. Mot denna svaghet sätter han också Kristi kraft, vilken inte kan tåla andlig svaghet jämsides med sig själv, och säger: "Därför vill jag mycket hellre

berömma mig av min svaghet, för att Kristi kraft skall bo i mig”, och med svaghet menar han här, så som han sedan själv förklarar det: misshandel, nöd, förföljelser och trängda situationer. Summan är alltså denna: Kristus är inte mäktig i oss, Hans ord och tro kan ej heller vara starka i oss, om inte vår kropp befinner sig i svagheter. Men sådant aktar sig de falska apostlarna väl för.

Martin Luther i en predikan över 2 Kor. 11:19-31, 12:1-10.

Översättning från tyska: Okänd (1860)

Översättning från äldre svenska: K. E. Jonsson

DEN RÄTTROGNA KRISTNA KYRKAN

Vår kyrka bekänner, att tack vare det heliga dopet och tack vare föreläsandet av kyrkoårets texter finns det till och med i påvekyrkan enskilda medlemmar, som, därför att den Helige Ande särskilt bevarat dem, av enfaldigt och uppriktigt hjärta tror på Kristus och därför blir rättfärdiga inför Gud och saliga.

Lika litet förnekar vår kyrka, att det finns sant troende kristna också i de svärmiska rörelser, som håller fast vid och bekänner den bibliska läran om den Treenige Guden och om Kristi Gudom, om rättfärdighet och salighet genom tron på Kristus. Och med dessa liksom med de sant troende i påvekyrkan är de troende lutheranerna i Anden församlade inför Gud, som ensam känner de sina som sin heliga kristna kyrka.

Men å andra sidan är det lika sant, att påvens kyrka är översvämmad av en flod av fördärliga och fördömliga villoläror. Dessa strider mot de klara och tydliga skriftord, som grundar trosartiklar. Därför kan den romersk-katolska kyrkan omöjligt kallas rättrogen. Fastmer har sedan århundraden en soppa av alla möjliga kätterier och missbruk flutit samman till ett träsk, och det är verkligen ett av de största under, som den Helige Andes räddande och bevarande nåd har verkat, att enskilda medlemmar av påvekyrkan räddas ur detta träsk och blir bevarade i en barnslig tro på Kristus som deras Frälsare, så att de fördärliga lögnerna och villfarelserna inte tränger in i deras hjärta och samvete.

På samma sätt är det i svärmarkyrkorna. Inte heller de saknar fördärliga och fördömliga villoläror. Liksom man i påvekyrkan lägger till Skriften, så tar man här ifrån Skriftens klara och tydliga ord, som de står. Man ger dem en innebörd, som de enligt ordalydelsen inte har och påstår svärmiskt, att den Helige Ande verkar också utan Ordet.

Det är därför stor skam och nesa, att män som anses som pelare i den lutherska kyrkan, är så genomträngda av vår tids unionistiska gift, att de kallar den reformerta kyrkan en systerkyrka till den lutherska. Den reformerta kyrkan lär bibelstridigt, alltså falskt, i läran om nådavalet, om Kristi person, om de heliga sakramenten, om den Helige Andes verkande utan och utanför det gudomliga Ordet och så vidare. Den reformerta kyrkan är alltså inte heller den en rättroga kyrka. Enskilda medlemmar kan emellertid liksom i påvekyrkan genom den Helige Andes bevarande vara sant troende kristna.

Genom Guds nåd är vår kära lutherska kyrka den enda rättrogna synliga kyrkan. Endast i den är alla artiklarna i dess lära och bekännelse grundade på de tydliga och klara skriftorden, som de står.

Även om nu den lutherska kyrkan är den rättrogna synliga kyrkan på grund av sin fullständiga lydnad mot Skriften i alla den kristna trons och den himmelska lärans artiklar, följer inte därav med nödvändighet, att varje enskild, som hör till den och bekänner sig som lutheran, också är en sant troende kristen. Vi har tidigare sett, att det också i villfarande kyrkor kan finnas sant troende kristna. På samma sätt lär Skriften och erfarenheten, att det i den rättrogna kyrkan finns munkristna. De är inga rätta lutheraner och hör endast i yttre avseende till den lutherska kyrkan.

Se nu till, min käre lutherske läsare, att du var dag barnsligt och enfaldigt som en fattig syndare av hjärtat tror på din Frälsare och för Hans skull är viss om dina synders förlåtelse. Endast så är du en sann lutheran.

W. Sihler (från der Lutheraner 1882)

Översättning från tyska: Kjerstin Jonsson (1925-2001)

Jesus kallade dem till sig och sade till dem: "Ni vet att de som anses vara furstar över folken härskar över dem, och deras stora låter dem känna sin makt. Men så är det inte bland er, utan den som vill bli stor bland er skall vara er tjänare, och den som vill bli främst bland er skall vara allas träl. Inte heller Människosonen har kommit för att bli betjänad utan för att tjäna och ge sitt liv till återlösning för de många."

Mark. 10:42-45

Från Limfjorden i väst till Nyland i öst. Från Troms fylke i nord till Österlen i syd; Här finns *Kristusjournalens* läsare.

Denna pdf är i sin oförändrade form helt fri för vidare spridning.

Ändringar samt övrig form av publicering/mångfaldigande är förbehållet Bokförlaget Reformatio.

Skicka gärna in synpunkter på innehållet till förlaget.

Skriv till e-adressen: reformatio plus at-tecknet plus ownit.nu

Den som önskar att stödja den fortsatta verksamheten kan skicka en gåva till PG 175079-3.

© Bokförlaget Reformatio [REFORM:at^hSIU]
